

Orsaker till varför elever undviker att delta i idrottsundervisningen

- En intervjustudie

Sabine Jämtlinger

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete på grundnivå 155:2012

Idrott fritidskultur och hälsa Ht 2012

Handledare: Bengt Larsson

Examinator: Susanne Montin

Sammanfattning

Syfte

Syftet med min uppsats har varit att ta reda på vad det finns för orsaker till att en del elever inte deltar i idrottsundervisningen. Min förhoppning med detta är att öka förståelsen för dessa orsaker så att man lättare ska kunna få med dessa elever i sin undervisning.

metod

Jag har använt mig av intervju som metod. Åtta elever i årskurs 7-9 tillfrågades om de ville delta helt anonymt. Jag använde mig av en intervjumall under intervjun och ställde följdfrågor där det behövdes. Intervjuerna gjordes i ett rum där vi kunde tala ostörda och spelades in på min telefon.

Resultat

Av de 8 elever som jag har intervjuat kände sig 2 stycken rädda att förstöra för laget, att känna sig dåliga och de upplevde obehag då övriga ibland kunde skratta då de gjorde fel på något vis. Vanliga skäl att uppge för att inte behöva delta i idrottsundervisningen var att de var skadade eller sjuka, eller att de glömt kläder. Ett annat sätt att slippa delta var helt enkelt att inte närvara, det vill säga att skolka 2 av eleverna upplevde obehag inför att visa sig nakna i omklädningsrummet. Eleverna som jag har intervjuat kommer från familjer där idrott och motion inte har en självklar plats. Det visade sig också under mina intervjuer att undervisningen många gånger upplevdes som tråkig och att de fick göra samma sak under för många lektioner. De moment som kunde vara svåra att förstå som till exempel orientering upplevdes också som alltför tråkiga för att eleverna skulle delta.

Slutsats

Idrottsläraren står inför en svår uppgift att få alla elever att uppnå målen i ämnet eftersom det är ett ämne där det blir väldigt tydligt vilka som kan och inte kan. Rädslan för att misslyckas blir inte hanterbar för de elever som är svagare i ämnet. Detta gör att de undviker att delta trots att de är medvetna om att det inverkar starkt på deras betyg.

Om eleverna känner sig trygga med sina klasskamrater och vågar misslyckas blir det lättare att bedriva undervisningen med gott resultat för fler elever. Om det är möjligt oftare erbjuda fler än ett alternativ för eleverna så att de känner att de själva har en valmöjlighet vore bra.

Innehållsförteckning

Sammanfattning

Innehållsförteckning

Inledning

2. Bakgrund	1
2.1 Genus.....	1
2.2 Omklädningsituationen.....	2
2.3 Lärares betydelse.....	2
2.4 Fysiska skäl	3
2.5 Rädsla och oro.....	4
2.6 Konsekvenser	4
2.7 Läroplanen.....	5
3. Teoretiskt perspektiv	6
4. Syfte och frågeställning.....	8
5 Metod	8
5.1 Tillförlitlighetsfrågor.....	9
5.2 Urval.....	10
5.3 Genomförande.....	10
5.4 Etiska principer	11
6 Resultatredovisning och analys	12
6.1 Varför deltar eleverna inte i idrottsundervisningen?.....	13
6.2 Vilka strategier använder eleverna sig av för att slippa delta?.....	18
7. Resultatdiskussion.....	22
7.1 Metoddiskussion.....	25
7.2 Förslag på vidare arbete och forskning	26
Käll och litteraturförteckning	26
Elektronisk tidskriftartikel.....	28
Bilaga 1	1
Bilaga 2	2
Intervjumall	2

Inledning

Jag har under hela min skoltid tyckt att ämnet idrott och hälsa varit ett av de roligaste ämnena i skolan, men lagt märke till att denna inställning inte delats av alla.

Under min verksamhetsförlagda utbildning och i mitt arbetsliv har jag tänkt mer och mer på detta och vad det kan bero på. Det är nästan alltid samma elever som glömmer kläder eller har ont någonstans och jag misstänker att detta inte är en slump. Detta har gjort att jag vill undersöka hur det kommer sig att vissa elever så gärna vill sitta bredvid under idrottslektionerna eller att de skolkar och hur de själva skulle vilja att idrottslektionerna utformas.

Den nya läroplanen är tydlig med att *"Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov"*, lgr (2011, s.8). Men sitter en elev bredvid och tittar på lektion efter lektion eller undviker helt att närvara, det vill säga skolkar då har man inte lyckats med detta i sin undervisning.

Skolinspektionen (2010) redovisar i en övergripande rapport från 172 olika skolor runt om i landet att på en fjärdedel av skolorna deltog alla elever och på andra skolor deltog endast hälften.

Granskningen visar att två procent var befriade från undervisningen. Jan Torkelestam projektledare för studien anser att detta är en förvånansvärt hög siffra och att man borde kunna anpassa undervisningen till elevernas behov eftersom alla elever har rätt att delta. Jag undrar varför dessa elever inte deltar? Vad säger de själva om idrottsundervisningen? Har de egna idéer om hur undervisningen kan göras roligare?

Håkan Larsson och Karin Redelius (2004) skriver om en intervjustudie med femteklassare om idrottsundervisningen visar att majoriteten av eleverna var positiva till ämnet men att 15 procent helt eller delvis skulle vilja slippa vara med på idrotten och 12 procent att de ofta/alltid känner sig oroliga och 35 procent att de känner sig dåliga.

Jag vill med min uppsats ta reda på vad det är i undervisningen som gör att eleverna känner så? Jag vill också med hjälp av mina intervjuer försöka ta reda på om det är inför läraren eller klasskamraterna de känner sig dåliga.

2. Bakgrund

Att regelbundna fysiska aktiviteter är viktigt för hälsan är väl känt. Riksidrottsförbundet (2009) tar upp detta och beskriver att listan på fördelarna med att vara fysiskt aktiv kan göras lång. Till exempel får man genom detta ökat välbefinnande, stärkt självförtroende, bättre koncentrationsförmåga, ökad inlärningsförmåga bättre kondition och mindre risk för belastningsskador.

Läroplanen för idrott och hälsa (2011) belyser att positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under skolåren har stor inverkan på om vi fortsätter att vara fysiskt aktiva längre fram i livet.

Lars-Magnus Engström (1989) menar att tidigare positiva upplevelser av idrott i både skolan och på fritiden under ungdomsåren är av betydelse för individens motionsutövning. Dessa tidiga erfarenheter inverkar på uppfattningen om den egna kroppens fysiska förmåga senare i livet. Engström menar att denna psykologiska beredskap för idrott till stor del hör ihop med den faktiska aktiva utövning individen ägnar sig åt.

I den här delen kommer jag att visa på tidigare forskning om varför vissa elever undviker att delta på lektionerna i idrott och hälsa, samt vad det har för konsekvenser för dessa elever både kortsiktigt och sett ur ett längre perspektiv.

2.1 Genus

Håkan Larsson (2007) menar att de allra flesta vill se sig själva som jämställda och utan fördomar vilket gör att det inte bara går att fråga människor hur de ser på kön. Han menar att det är lämpligare att rikta fokus mot hur flickors och pojkars villkor ser ut i praktiken. Skilda förutsättningar för flickor och pojkar för vad man "bör" göra som "normal" flicka respektive pojke gör att man tar olika stor plats, gillar eller inte gillar ämnet idrott och hälsa och vill eller inte vill påverka. Håkan Larsson menar vidare att diskussionen om sam och särundervisning för pojkar och flickor medför att man förstärker föreställningarna om flickor och pojkar som homogena grupper. Ofta talar man om vad flickor respektive pojkar gillar och inte gillar i undervisningen och en vanlig föreställning är att flickorna gillar dans eller aerobics och inte vill tävla. Pojkarna anses gilla bollspel och att tävla, gärna aggressivt. Larsson jämför detta synsätt med forskningsresultat som visar att både flickor och pojkar nämner bollspel som den aktivitet som de helst vill utöva, pojkar dock i högre utsträckning. Varken pojkar eller flickor väljer dans som topp tre av aktiviteter. Däremot väljer hälften av pojkarna dans som något de

helst inte vill göra vilket betyder att hälften ändå tycker att det är ok. Även om lärare känner till detta organiseras ofta undervisningen så att homogeniteten förstärks bland eleverna. Ofta delas grupperna in efter kön och ibland får till och med pojkar och flickor göra olika saker under samma lektion.

2.2 Omklädningsituationen

Håkan Larsson (2004) menar att i Idrott och hälsa kan dusch och ombyte kanske inrymmas under rubriken hälsa i form av hygien. Larsson menar vidare att omklädningsrummet kan betecknas som en kritisk zon där elevernas sociala kompetenser sätts på prov. I denna zon är ofta idrottsläraren utom räckhåll som ”moralisk väktare” som Håkan Larsson uttrycker det. Detta gör, menar Larsson att omklädningsituationen uppfattas som ett tillfälle för eleven att utveckla sitt personliga ansvarstagande inom ämnet. I läroplanen under rubriken övergripande mål och riktlinjer (2011, s.15) står det att läraren ska *”utgå från att eleverna vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan”*.

Detta är alltså något eftersträvansvärt men just i omklädningsrummet behöver det kanske finnas någon vuxen då det är en plats där eleverna lätt hamnar i en obekväm och stressande situation då det är en plats där de blir väldigt utelämnade i och med själva omklädningen och att de ska visa sig nakna inför klasskamraterna.

2.3 Lärarens betydelse

Skolinspektionens kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa i grundskolan från 2012 visar att vid 94 procent av lektionerna användes tiden till olika spel, lekar och idrotter.

Undervisningens fokus på bollspel och lekar gör att kunskapsområdet hälsa och livsstil ges väldigt litet utrymme på många skolor. Även kunskapsområdet Friluftsliv och utevistelse får litet utrymme på lektionerna (2012).

Lars Rydberg (2007) tar upp den sociala gemenskapen som många tycker nästan ska ske av sig självt i idrotten. Han nämner att så ofta inte är fallet. De aktiviteter och den omgivning som erbjuds i idrotten ses ofta som optimal för att främja barns och ungdomars sociala utveckling eftersom det ligger i många idrotters sociala kultur att utveckla ett socialt samspel. Men detta görs inte av sig självt utan kräver ett stort engagemang av ledaren. All social utveckling sker tillsammans med andra.

För att kunna hjälpa barn att utvecklas socialt tillsammans med andra behöver bland annat följande behov tillgodoses.

- Behovet av att vara omtyckt och accepterad av andra.
- Behovet av att känna tillhörighet i en grupp.
- Behovet av ömsesidighet, dvs att klara av att samarbeta, hjälpa varandra och känna samhörighet i gruppen.

När barn är 6-10 år söker de uppmärksamhet för sina prestationer. Många gör sin idrottsliga debut under de här åren och viljan att tillhöra en grupp växer allt mer. Barnen visar ofta stor vilja att delta i organisationer som känns utmanande och stimulerande. De vill vara lika sina kompisar på många olika vis, till exempel i kläder och utseende och sättet att samtala med varandra.

Rydberg menar vidare att som ledare för barn i den här åldern har man ett stort ansvar att ta emot barnen på rätt sätt. De ska känna att idrott är roligt och att ledaren är bra och snäll. I den här åldern är det oftast inte de idrottsliga/tekniskt/taktiska aspekterna som är viktiga utan förmågan att ta barn på rätt sätt och att få dem att känna tillhörighet i gruppen är det som är viktigast.

Urban Johansson (2007) betonar också vikten av ett gott ledarskap för att skapa positiva känslor för idrott hos barnen. Han menar däremot att ett negativt ledarskap med ett sämre upplägg kan skapa oro, olust och tvivel inför fortsatt idrottande hos barnen. Bra ledarskap handlar om beteendepåverkan och att nå uppsatta mål för individen och gruppen. Det handlar om att motivera, ge feedback och skapa en trygghet hos barnen. 2.4 Fysiska skäl

En undersökning om idrottsämnet i grundskolan och gymnasiet visade att övervägande del av eleverna var positiva till ämnet men att 8 procent sällan eller aldrig deltog på idrottslektionerna. De som var positiva tyckte att innehållet på lektionerna var roligt, fysiskt ansträngande och lärorikt. De som sällan eller aldrig deltog angav olika orsaker, som till exempel medicinska skäl. Andra orsaker var att det var tråkigt, att de hade glömt kläder och att de kände obehag inför omklädningen. Lena Larsson (diss 2002-2003) citerar Annika Strandell (2000).

Lena Larsson beskriver i sin studie att eleverna ofta anger medicinska skäl till sin lärare som orsak till att de inte deltar i idrottsundervisningen. Detta känns för en del av eleverna som en godkänd anledning som inte ifrågasätts av läraren eller av klasskamraterna. Är man sjuk eller skadad är det olämpligt att vara fysiskt aktiv och därför är det ett giltigt skäl till att inte delta.

Det är enkelt för eleverna att säga och det leder inte till någon diskussion med omgivningen. Dock kanske det egentliga skälet kan vara någonting helt annat som är mycket svårare och känsligare att uppge.

2.5 Rädsla och oro

Lars Rydberg (2007) menar att det är lätt att barn blir rädda i samband med idrott. Om en lärare till exempel säger att man kan få en hjärnskakning om man nickar med huvudet istället för med pannan så är det troligt att några i gruppen blir rädda för att nicka. Han anser därför att man ska använda en positiv kommunikation och istället säga till exempel ”Om du nickar med pannan kan du bättre kontrollera bollens riktning”.

Rydberg förklarar att barn och ungdomar visar sin rädsla på många sätt. De kan dra sig undan, gråta, hålla andan eller gömma ansiktet. Ju äldre eleverna blir desto mindre visar de dessa beteenden, antagligen på grund av vad som är acceptabelt i gruppen eller i samhället.

De vanligaste orsakerna till rädsla inom idrotten är enligt Rydberg:

- Att bli skadad
- Att förlora
- Att prestera dåligt

Rydberg förklarar att det finns en skillnad mellan rädsla och oro. Oron uppstår redan vid tanken på att något kan hända, till exempel att prestera dåligt vid någon situation. Detta tankesätt förutsätter en viss intellektuell mognad, vilket betyder att små barn sällan upplever detta. Oro kan också orsakas av att ungdomarna inte orkar eller klarar av att leva upp till alla de krav som föräldrar, kamrater och ledare ställer på dem.

Annika Strandell visar dock i sin undersökning att 90 procent av eleverna kände sig trygga under lektionerna.

2.6 Konsekvenser

Lars Magnus Engström (2000) tror att det är rimligt att de som tidigt får en positiv upplevelse av idrott också fortsätter att vara aktiva och motionera även i vuxen ålder.

Lena Larsson (2002-2003) förklarar att hälsa och kroppens funktion har hamnat alltmer i fokus i takt med samhällsutvecklingen. Vi har ett stort utbud av motionsaktiviteter att välja bland och de senare årens forskning visar att fysisk aktivitet väsentligt minskar risken för många sjukdomar. Men trots denna kunskap ökar sjukskrivningarna i Sverige. Det är svårt att helt fastställa hur detta kommer sig men forskarna blir mer och mer överens om att valet av

livsstil har en viktig roll. Och detta är inte enbart ett problem för den vuxna befolkningen, även ungdomar lever ett alltmer stillasittande liv. Det är betydligt vanligare bland lågutbildade än högutbildade med en stillasittande livsstil.

Forskning visar också att barn och ungdomar är mer och mer beroende av sina föräldrars socioekonomiska situation i förhållande till sina levnadsvanor. Vår familj och våra vänner, det vill säga vår närmiljö är en avgörande faktor till våra livstilsval.

Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

”Skolan ska gestalta och förmedla alla människors lika värde, jämställdhet mellan män och kvinnor samt solidaritet med svaga och utsatta. Varje elev har i skolan rätt att utvecklas, känna växandes glädje och få erfara den tillfredsställelse som det innebär att göra framsteg och övervinna svårigheter.”

För att eleverna ska kunna ta del av detta budskap behöver de delta i undervisningen. Vidare står det att undervisningen ska anpassa till varje elevs förutsättningar och behov och att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårt att nå målen. Till dessa hör i stor utsträckning de som undviker lektionerna i idrott och hälsa.

2.7 Läroplanen

I läroplanens allmänna del gemensam för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet kan man läsa följande:

”undervisningen ska anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper”(2011, s.8).

Vidare står det att

”skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt som flickor och pojkar bemöts och bedöms på i skolan och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är manligt och kvinnligt. Skolan har ett ansvar att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet”(2011, s.8).

Vidare står det att

”Varje elev har i rätt att i skolan få utveckla, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter”(2011, s.10).

Under rubriken övergripande mål och riktlinjer i läroplanen (s2011, s.12) står det också att

”alla som arbetar i skolan bland annat aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper.”

Efter genomgången grundskola ska eleven ha *”fått kunskaper och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.”*(s.14)

Vidare ska läraren

”ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla sin förmåga.”(s.14)

Läraren ska

”utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad” (s.15).

Vidare ska läraren *”verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen”* (s.15)

3. Teoretiskt perspektiv

Jag har använt mig av KASAM som teoretiskt perspektiv. Begreppet KASAM –känslan av sammanhang infördes av en israelisk professor i sociologi, Aaron Antonovsky.

Antonovsky är författare till boken Hälsans mysterium som beskriver en grupp kvinnor som suttit i koncentrationsläger. I sin forskning sökte Antonovsky svar på hur det kunde komma sig dessa kvinnor kunde fungera och må så pass väl som de ändå gjorde i förhållande till de traumatiska upplevelser de haft.

”Antonovsky menade att en individ aldrig är antingen helt frisk eller helt sjuk utan att vi hela tiden rör oss mellan de två polerna frisk och sjuk”. Enligt Antonovsky är det graden

KASAM, individens upplevda känsla av sammanhang som ligger till grund för var vi befinner oss mellan dessa poler”. (www.salutogenes.se)

Antonovsky fann att kvinnorna upplevde tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull, de tre komponenter som bygger upp KASAM-begreppet.

Begriplighet: När man har en känsla av begriplighet innebär det att man upplever världen som begriplig och att det finns en struktur i den. Inte att man ser världen som kaotisk och oförklarlig (www.fms.se).

Begriplighetsaspekten innebär att man tycker både inre och yttre stimuli under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga (www.salutegenes.nu).

Hanterbarhet: När man känner hanterbarhet känner man att man själv förfogar över sina resurser för att klara av de påfrestningar och prövningar som kan ge stress i livet. (www.fms.se)

Hanterbarhetsaspekten innebär att man upplever sig ha egna påverkansmöjligheter. Det avser i vilken grad man litar på sin förmåga att göra sina inre såväl som yttre resurser tillgängliga för att möta alla händelser som uppkommer under livet (salutogenes.nu).

Meningsfullhet: När man känner att man har delaktighet i världen och att ens egna engagemang lönar sig (www.fms.se).

Meningsfullhetsaspekten innebär att man kan se alla situationer även krav och problemfyllda sådana, som utmaningar värda att investera tid engagemang och energi i. (salutogenes.se).

Antonovsky menar att de tre faktorerna begriplighet, hanterbarhet och mening är skyddsfaktorer som gör att människor klarar av belastning och påfrestning på ett bättre sätt än utan. Har man dessa faktorer med sig blir man alltså bättre mentalt rustad.

Stärkande faktorer kan många gånger härstamma från ungdomstiden men de kan även utvecklas längre fram i livet. Om man söker efter dessa faktorer och tar fram dem hos eleverna redan i unga år så kan vi rusta dem för livet i skolan och resten av livet. De elever som upplever en hög känsla av sammanhang upplever skolan och lärandet där som meningsfullt. De anser sig också kunna påverka sina liv, både i skolan och i övriga livet.

Människor med hög KASAM är ofta en tillgång på sina arbetsplatser. De påverkar ofta sig själva och sin arbetssituation på ett bra sätt och förstår att ta tillvara på sina egna resurser och stärka dem (www.fms.se).

4. Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att ta reda på vad det finns för orsaker till att elever inte deltar i idrottsundervisningen. Min förhoppning är att detta kan leda till att jag och andra idrottslärare får en större förståelse inför de orsaker som kan ligga bakom att de inte deltar.

Mina frågeställningar är:

- Varför deltar eleverna inte på idrottsundervisningen?
- Vilka strategier använder de sig av för att slippa delta?

5 Metod

Jan Axel Kylén (2004) skriver att det finns fyra metoder för att samla in underlag i forskningssyfte, nämligen intervju, enkät, observation och läsning. I var och en av dessa metoder finns det många olika sätt att fråga vilket gör att det nästan alltid går att få svar. Valet av metod bestäms av flera olika faktorer. Man bör i första hand utgå ifrån vad som passar de uppgifter man vill få in. Men vi styrs också av åtkomlighet, resurser och kompetens hos de som ska samla in och sammanställa uppgifterna. Mer personligt väljer vi säkert också utifrån vad vi trivs med.

Jag har använt mig av intervju som metod. Jan Axel Kylén (2004) beskriver att genom samtalet och mötet med en person får vi de bästa förutsättningarna för att få fram hur den intervjuade tänker och känner. Vi kan vid behov ställa följdfrågor för att förstå vad den intervjuade vill tala om för oss.

Intervjuerna har tagit 20-30 minuter.

Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2010) skriver att forskningsintervjun inte är ett samtal mellan likställda parter då det är forskaren som definierar och kontrollerar situationen.

Intervjuforskaren introducerar intervjuens ämne och följer upp den intervjuades svar på frågorna.

Jag har använt mig av intervjuer som metod i min uppsats. Detta för att kunna ställa följdfrågor och för att kunna förtydliga för den intervjuade om någon fråga har känts oklar. Fördelen med detta metodsätt är att man kan gå på djupet till skillnad från en kvantitativ undersökningsmetod som till exempel en enkätundersökning som går på bredden.

(http://sv.wikipedia.org/wiki/Vetenskaplig_metod)

Jan Axel Kylén (2004) beskriver detta med att samtalet och mötet med den man vill få svar från är det bästa sättet att få fram hur den intervjuade tänker. Den kontakt som vi får genom intervjun kan hjälpa oss att komma förbi språkliga hinder som inte bara kan bero på olika modersmål utan även på att vi kan ha olika sätt att uttrycka oss beroende på vad vi har för bakgrund, uppväxt och utbildning.

5.1 Tillförlitlighetsfrågor

Jan Axel Kylén (2004) beskriver att man ofta bedömer kvaliteten i ett frågebatteri i termer av validitet och reliabilitet. Validitet är värdet av de uppgifter som vi får in. Hur pass användbara är de för att lösa det problem som vi arbetar med? För att validiteten ska bli bra behöver vi få in data som är relevant och som motsvarar det vi behöver för vårt arbete samt att vi inte får in irrelevant data som gör att det blir svårare att se det som är viktigt under bearbetningen av de insamlade uppgifterna.

Reliabiliteten visar hur pass sanna, stabila och tillförlitliga uppgifterna är. Man kan kontrollera reliabiliteten genom att upprepa datainsamlingen som då ska ge samma svar varje gång. Om man har data som åsikter, upplevelser och känslor kan dessa variera men de kan ändå vara reliabla om de drar åt samma håll vilket visar på en form av stabilitet.

I min intervjustudie har jag intervjuat åtta elever, vilket kan vara i minsta laget för att bedöma validiteten som bra. Däremot så ställde alla elever som jag ville intervjuas upp (hög svarsfrekvens), vilket skulle kunna hänga samman med att jag tydligt motiverade för dem varför de skulle ställa upp på intervjuerna.

Eftersom jag använde mig av intervjuer som metod kunde jag rikta frågorna så att de svar jag fick blev relevanta för min studie om den intervjuade började sväva iväg åt något annat håll under intervjun. Detta gör att jag uppskattar validiteten som bra. Jag har kunnat dra slutsatser utifrån de svar som jag har fått in.

Det är dock svårt att kunna dra några slutsatser om hur pass ärliga svar jag fick från eleverna. För trots att de visste att de var helt anonyma kan de ha oroat sig för att jag skulle föra svaren vidare till idrottslärarna. Detta kan ha gjort att de vinklade sina svar något. Till exempel så uppgav många att de tycker att idrottslektionerna är roliga men längre fram i intervjuerna framkom att så inte riktigt var fallet. Men det kan också ha varit i det inledande skedet av intervjun som de kände sig lite nervösa och bara ville svara ”rätt” eftersom de faktiskt gav sådana svar som känns mer ”sanna” lite längre fram utifrån att de var utvalda mot bakgrund av att de inte deltar på idrottslektionerna.

5.2 Urval

Jag har intervjuat 8 elever i årskurs 7-9. Jag valde att intervju elever i den här åldern eftersom de har lättare att sätta ord på sina tankar och känslor än yngre elever. Det är också i den här åldern som frånvaron på idrottslektionerna ökar enligt idrottslärarna på elevernas skola. Jag har intervjuat 3 stycken flickor och 5 stycken pojkar. Namnen på eleverna fick jag från elevernas idrottslärare. Jag hade önskat att få intervju lika många flickor som pojkar men det var svårare än vad jag hade trott att hitta elever som konsekvent undviker idrotten där det inte ligger någon uttalad diagnos bakom.

När jag hade fått namnen på eleverna tog jag kontakt med mentorerna för respektive elev och beskrev mitt forskningsarbete och vad syftet med det är. Därefter frågade mentorerna sina elever om de ville ställa upp samt att de informerade dem om att de skulle delta helt anonymt. Det var ingen av eleverna som tackade nej.

Skolan där eleverna går är en kommunal skola belägen i en närförort till Stockholm. Invånare från både högre och lägre socialgrupper finns representerade på skolan.

5.3 Genomförande

Jag använde mig av min intervjumall (se bilaga 2.) och ställde följdfrågor som jag ansåg var relevanta för intervjun.

Intervjuerna genomfördes under skoltid vilket innebar att eleverna fick undvara en stund av en annan lektion vilket självklart godkändes av berörd lärare. Intervjuerna hölls i ett rum där vi kunde tala ostört.

Jag spelade in intervjuerna för att få bästa möjliga underlag för senare bearbetning, tolkning och analys vilket Monica Dalen skriver om (2008).

Min intervjuguide består av 13 frågor varav 10 stycken är öppna och 3 stycken är slutna frågor. Jag har markerat vilka av intervjufrågorna som jag tycker är slutna respektive öppna i bilaga 2, fråga nummer 1, 2 och 5 gav inte så givande svar vilket gjorde att jag fick ställa öppna följdfrågor där. Det hade blivit ett bättre flyt i intervjun om jag redan från början hållt mig till enbart öppna frågor.

I efterhand tycker jag att jag hade kunnat formulera mig så att alla frågor blev öppna till exempel på följande sätt: Den första frågan; *”Tycker du att det är roligt med idrottslektionerna?”* Hade jag istället kunnat formulera som *”Hur pass roligt tycker du att det är på idrottslektionerna?”* Den andra slutna frågan; *”Tycker du att det är lätt eller svårt att förstå vad ni ska göra på idrottslektionerna?”* Hade jag kunnat formulera som *”när ni får instruktioner vad ni ska göra, hur lätt eller svårt tycker du att det är att förstå dem då?”* Den tredje slutna frågan; *”Om du tycker att någon övning verkar svår, brukar du då försöka ändå eller låter du bli helt?”* Hade jag kunnat formulera; *”Hur gör du om du tycker att någon övning verkar svår?”*

5.4 Etiska principer

Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2010) beskriver att intervjuforskning genomsyras av etiska frågor. Den kunskap som produceras av sådan forskning är beroende av hur den sociala relationen mellan den intervjuade och intervjuaren är. Denna bygger på hur väl intervjuaren lyckas skapa en miljö där den intervjuade känner sig säker nog att tala om privata händelser som sedan kommer att registreras för offentligt bruk. Detta gör att det krävs att man håller en balansgång mellan intervjuarens intresse av att komma åt viktig kunskap och etisk respekt för intervjupersonens integritet.

Det finns fyra forskningsetiska principer då man arbetar med kvalitativa intervjuer. All humanistisk och vetenskaplig forskning styrs av *”principer som är preciserade i lagar och riktlinjer”* (Dalen 2008, s.20).

Monica Dalen (2008) beskriver krav på samtycke: Detta innebär att samtycket till intervjun har skett utan yttre påtryckningar. Forskning får alltså bara utföras om forskningspersonen har givit sitt samtycke. Mina intervjupersoner informerades av sina mentorer om intervjun och att de fick veta att de skulle vara fullständigt anonyma. De informerades även innan intervjun om att de när som helst fick avbryta intervjun och sitt deltagande i studien. Vidare skriver Dalen: Krav på information :Innebär att forskaren redogör för syftet med intervjun. Jag förklarade syftet med mina intervjuer för eleverna, det vill säga att ta reda på varför elever inte deltar i idrottsundervisningen. Dalen fortsätter att beskriva:

Krav på konfidentitet betyder att alla personer i en undersökning deltar helt anonymt och uppgifterna förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem . Jag spelade in mina intervjuer på min telefon och direkt när intervjuerna var färdiga lyssnade jag av dem och skrev rent dem på ett sådant sätt att den intervjuade inte kunde identifieras. Jag raderade ljudinspelningen direkt när jag hade skrivit ut intervjuerna.

Krav på skydd av barn. Frågor kring vem som ska ge samtycke till en intervju kan uppstå. Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2010) skriver att ”Med skolelever väcks frågan om det är barnen själva, deras föräldrar, läraren, rektorn eller skolförvaltningen som ska ge sitt samtycke”. I vetenskapsrådet under samtycke enligt personuppgiftslagen <http://www.datainspektionen.se/Documents/faktabroschyr-samtycke.pdf> står det att ”en tumregel är att den som fyllt 15 år är kapabel att ta ställning till samtyckesfrågan”. Mitt problemområde är inte etiskt problematiskt och en elev som är 14 år bör förstå vad han eller hon utsätts för lika bra som en 15-åring.

6 Resultatredovisning och analys

Jag har använt mig av intervjuer som metod för att samla in underlag.

Jag redovisar här de intervjufrågor som jag har använt mig av samt svaren till varje intervju.

Intervjuunderlaget har bestått av elever i åk 7-9 fördelat på 5 stycken pojkar och 3 stycken flickor som jag har givit fingerade namn, se nedan.

Mina forskningsfrågor är:

- Varför deltar eleverna inte på idrottsundervisningen?
- Vilka strategier använder de sig av för att slippa delta?

Jag redovisar elevernas svar med en återkoppling till KASAM-begreppen.

Elevernas fingerade namn:

Magnus som går i sjuan

Ida som går i åttan

Johan som går i åttan

Olle som går i nian

Erik som går i nian

Kalle som går i nian

Ebba som går i nian

Anna som går i nian

6.1 Varför deltar eleverna inte i idrottsundervisningen?

Det viktigaste skälet som flera av eleverna angav till att inte delta var att de ansåg att idrottslektionerna inte är viktiga och att ämnet idrott och hälsa är ett onödigt ämne. Några stycken uppgav skador eller sjukdomar som orsak. *”Har varit sjuk mycket i halsfluss och så, och för att det inte är kul”*, säger Erik som går i nian. Anna som också går i nian säger att;

”Jobbigt att visa sig dålig, dåligt självförtroende när det gäller idrott, jobbigt att ingen vill ha mig i sitt lag. Jag deltar men gör inget. Vill bara att lektionerna ska ta slut! ”

Ebba i nian som brukar ha svåra menssmärtor uppger just mensen som skäl till varför hon inte deltar på idrottslektionerna.

Som vi kan utläsa av elevernas svar här så är det flera stycken som inte känner meningsfullhet med ämnet idrott och hälsa. De tycker inte att det är roligt med idrott och de tycker att idrottsämnet är onödigt. Några uttryckte också att de tycker att pressen på att prestera och att vara duktig känns jobbig och att den gör att de upplever idrottsämnet som jobbigt. Av detta kan vi utläsa att de inte verkar känna hanterbarhet när det gäller att prestera på en viss nivå under idrottslektionerna.

Några verkar också förknippa idrott med att vara sjuk eller skadad och de menar att på grund av att de har varit sjuka och/skadade så har de inte kunnat delta i idrottsundervisningen. Av

detta kan vi utläsa att de inte känner hanterbarhet vid sådana situationer utan att de ser det som hopplöst och att de själva inte kan göra något för att förändra situationen. Detta visar också att det verkar som att de inte känner meningsfullhet eller hanterbarhet. Den bristande känslan hanterbarhet kommer sig av att de inte vet hur de ska göra för att vända på situationen och göra den mer hanterbar och meningsfull. De har ingen ”plan” som gör att de kan se att de åtminstone på sikt kommer att kunna förändra situationen till något positivt och därmed både hanterbart, meningsfullt och begripligt.

Anna i nian svarade att hon låter bli helt vid tillfällena då hon tycker att någon övning verkar svår istället för att försöka i alla fall. Johan i åttan uppgav att han gjorde på samma sätt. Kalle i nian hävdade att han ändå försökte och Erik som också går i nian sa att det var lite olika och att han försökte ibland. Ida i åttan ”försökte lite”. Magnus i sjuan menade också att han försökte *någon gång i alla fall*.

Som vi kan utläsa här så upplever de flesta en känsla av hanterbarhet eftersom de försöker trots att de tycker att övningen verkar svår. De väljer oftast att åtminstone försöka någon gång innan de gav upp. Däremot var det ingen som uppgav att de försökte flera gånger för att försöka lyckas vilket hade visat på en större känsla av hanterbarhet.

Vi kan också utläsa att de verkar känna en viss grad av meningsfullhet inför övningar de tycker verkar svåra eftersom de flesta trots detta ändå försöker.

Angående i vilken grad eleverna tyckte att de själva kunde påverka innehållet på lektionerna tyckte de flesta att detta inte var något de brydde sig om. Anna i nian:

”Jag har aldrig känt så men det beror nog på att jag aldrig har tyckt om idrott och inte brytt mig”. Även Magnus i sjuan uttryckte detta.

”Inte provat. Men hon kan lyssna ibland om någon önskar att få göra något, men inte om det är flera och flera olika saker”.

Liksom Ida i åttan: *”Inget behov av det”*. Johan i åttan tyckte att det går att *”få sin vilja lite igenom”* eftersom de ibland får välja mellan två aktiviteter. Olle i nian ansåg däremot att de inte hade någon möjlighet alls att påverka innehållet. *”Läraren har redan bestämt schemat, vi kan ju inte önska eller så”*.

Som vi kan utläsa av eleverna svar känner de inte av hanterbarhet vad gäller påverkan av innehållet på lektionerna. Svaren visar dock också att ingen av dem hade provat att påverka lektionsinnehållet och av svaren på varför de inte har gjort det kan man utläsa att de inte känner att det finns någon mening med detta. Antingen för att de uppfattade det som att läraren redan har bestämt i förväg vad de ska göra under varje lektion och att det därför inte finns någon chans för dem att få någon inverkan på lektionerna. En annan anledning var också att de inte kände något behov av det eftersom de ändå inte var intresserade av ämnet idrott och inte brydde sig om vad de gör på de lektionerna.

Vi talade om prestation och hur det kändes att prestera inför sina klasskamrater. Anna upplever detta som mycket jobbigt men har aldrig sagt något till läraren. Hon tror att läraren bara tycker att hon är lat när hon skolkar, men att hon gör det för att det är för jobbigt att visa att hon är dålig. Magnus i sjuan tycker att det är jobbigt ibland.

”Bryr mig inte så mycket om det där men kan kännas jobbigt ibland för vissa garvar!”

Johan i åttan tycker ibland att det är jobbigt att prestera dåligt och han tror att det mest handlar om att han har egna krav på sig själv. Ingen av de övriga tyckte att det var jobbigt alls. *”Ingen bryr sig!” Och ”vi känner varandra så väl!”* Som Erik i nian uttryckte det.

Utifrån dessa svar kan vi utläsa att det verkar som att det är väldigt olika hur hanterbart eleverna tycker att det är vid situationer som kan upplevas som prestationsfyllda och där klasskompisarna ser hur bra eller mindre bra de klarar av övningen/uppgiften. Flera stycken av eleverna upplever det inte alls som jobbigt att de övriga i klassen ser på vilket sätt de presterar. De upplever det som att alla i klassen känner varandra så väl att det inte är någon som skulle ta någon notis om detta.

Dock så fanns det några stycken elever som uttryckte att de tyckte att det kunde vara jobbigt eller till och med mycket jobbigt att klasskompisarna såg om de inte lyckades utföra övningen på det vis som det var tänkt.

Utifrån dessa svar kan vi se att det inte verkar som att denna grupp av elever känner att dessa situationer är hanterbara.

Dessutom visar Anna i nian som hellre skolkar en ännu större känsla av att situationen inte är hanterbar. Hon känner även att hon inte vill tala med läraren då hon antar att denne ser henne

som lat. Dock är det i själva verket så att det handlar om en rädsla hos henne att misslyckas och att då känna sig dålig.

Johan i åttan tyckte dock att det fanns en viss möjlighet att påverka innehållet eftersom de ibland kunde välja mellan två olika aktiviteter och detta visar att han åtminstone till viss del känner en hanterbarhet och därmed också meningsfullhet vad gäller möjligheten att påverka idrottslektionernas innehåll.

Vi talade vidare om innehållet på idrottslektionerna och om de ansåg att det de gör är viktigt. Johan i åttan;

”Vissa saker är helt onödiga! Vissa saker är lite viktigare. Förstår inte varför man ska ha fotboll, däremot styrke- och konditionstest kan jag förstå att det är viktigt för konditionen och styrkan och så”.

Olle i nian tyckte tvärtom att det var fotboll som var det enda som var viktigt;

”Hinderbana är helt onödigt! Fattar inte vad jag har för nytta av det! Eller spökboll! Varför ska jag kunna det? Fotboll har jag nytta av”.

Magnus i sjuan som själv spelar fotboll på fritiden tycker att det är för långa perioder med samma övningar och att det aldrig händer något nytt. Det blir för tjatigt med hans egna träningar. Han tyckte att allt som de gör pågår under för lång tid så att det hinner bli tråkigt. Som exempel på detta gav han att de har skridskor i fyra veckor.

Ebba i nian kunde inte se något alls som var viktigt med idrottslektionerna förutom betygen.

”Jag vill inte jobba som idrottlärare eller något sådant!”

Erik i nian tänkte mer på framtiden och vad han kunde ha för nytta av idrottslektionerna då;

”Inte så viktigt! Särskilt inte orientering! Fattar ingenting och hänger på kompisar som förstår. Men kan vara bra när man ska lära sina barn i framtiden”.

Övriga ansåg bara att det inte är så viktigt med idrottslektioner.

Utifrån svaren som eleverna ger här kan vi utläsa att det verkar som att de inte ser det meningsfulla eller nyttan av idrott för framtiden. Flera verkar utgå från vad de tycker är roligt

och tycker sig se nyttan av detta men inte av mindre roliga aktiviteter. De kan däremot inte argumentera för sitt tänk utan konstaterar bara att de tycker så.

Ebba i nian som svarar att hon i varje fall inte tänker bli idrottslärare utan bara ser betygen som det som kan vara viktigt för framtiden verkar inte se någon mening med själva aktiviteterna som görs under idrottslektionerna. Däremot kan hon se vikten av att få bra betyg och att det skulle gynna henne i framtiden.

Johan i åttan som inte ser någon nytta med fotboll men däremot med konditions- och styrkeövningar verkar dock se en viss meningsfullhet med idrottsämnet då han tänker på hälsofördelarna som det för med sig att ha en god kondition och styrka.

Erik i nian som först sa sig inte se något som var viktigt med idrotten kommer efter en stunds funderande på att det kan vara bra i framtiden när han får barn så att han kan lära dem olika aktiviteter. Detta visar att han verkar se en viss nytta av ämnet idrott om än inget som han tycker gynnar honom i nuläget.

Att vara i laget som förlorar upplevdes inte som något problem av eleverna. Det var nästan ingen som tyckte att det spelade någon roll. Men Johan i åttan tyckte att det var alla andra som brydde sig och blev arga;

”Jamen det är ju de som bryr sig så himla mycket! Alltså jag fattar inte varför de gör det! Det spelar ju ingen roll! Det är helt galet att alla blir jättearga!”

Kalle i nian kände att han *”blir irriterad och utmattad”*.

Som vi kan se av elevernas svar här så tyckte de flesta inte att det spelade någon roll om de vann eller inte. Detta visar att de inte verkar känna så stor grad av meningsfullhet inför dessa moment. Däremot visar dessa svar på att de verkar känna en stor känsla av hanterbarhet eftersom de inte tycker att det gör något om de vinner eller förlorar eller om de har presterat mindre bra.

Kalle däremot, som säger att han blir irriterad och utmattad visar att han inte verkar känna så stor grad av hanterbarhet inför dessa situationer. Däremot verkar han känna stor grad av meningsfullhet inför moment som dessa eftersom han tar så allvarligt och reagerar så pass starkt på det.

Vidare talade vi om rädslor och att vara rädd för att skada sig på lektionerna. Magnus i sjuan har problem med benen efter en fotbollsskada och eftersom han spelar fotboll på fritiden så är han rädd att skada sig ännu mer på idrottslektionerna vilket skulle förstöra för hans fotbollsträning. Han berättade att han försökte hålla sig undan från tacklingar. Ida i åttan berättar att hon är väldigt bollrädd; *”Ja jag är bollrädd! Jag kommer få den i huvudet!”* Ingen av de övriga var någon gång rädda för att skada sig på idrottslektionerna.

Här kan vi utifrån elevernas svar utläsa att majoriteten verkar känna att dessa situationer är hanterbara. Två stycken undantag finns: Magnus som redan har en skada i benen efter sin fotbollsträning som han utövar på sin fritid. Han är rädd att den ska bli ännu värre av vissa övningar på idrottslektionerna. Detta hanterar han genom att delta men hålla sig undan till viss del vilket innebär att han inte anstränger sig fullt ut för att göra sitt bästa på idrottslektionerna.

Ida i åttan som är bollrädd visar även hon på att situationen inte känns hanterbar. Hon är så rädd för att skada sig att hon håller sig undan vilket medför att inte heller hon gör sitt bästa under idrottslektionerna. I varje fall inte då det är fotboll.

6.2 Vilka strategier använder eleverna sig av för att slippa delta?

Erik i nian berättade att om han i förväg vet att de kommer att göra något på idrottslektionerna som han inte tycker om eller som han tycker att han är dålig på så hanterar han det så här;

”Säger att jag är sjuk om det är en sträng lärare. Annars pratar jag med dem. De bryr sig inte om jag inte är med utan det blir mitt problem med dåliga betyg!”

Att säga att man är sjuk var det fler som gjorde. Ida i åttan;

”Undviker att vara med. Kanske säger att jag har ont i foten. Då får man sitta bredvid och hoppa in efter ett tag. Eller så är jag med och håller mig undan t.ex. på fotboll. Handboll är bättre, inte lika läskigt”.

Anna i nian sa att hon helt enkelt inte går till lektionen, det vill säga hon skolkar.

Kalle i nian ”glömmer kläderna” och Johani åttan gör ungefär likadant, det vill säga han byter helt enkelt inte om;

”Är det något som inte är kul byter jag bara inte om och anstränger mig inte. Ibland blir jag tvingad att vara med”.

Magnus i sjuan sa att han försöker för betygen.

Här kan vi utläsa av de svar som eleverna ger att det verkar som att de inte känner hanterbarhet inför situationer då de ställs inför detta att göra något som de tycker är svårt eller som de av någon annan anledning inte tycker om. Deras sätt att hantera dessa situationer blir att de inte deltar aktivt under dessa lektioner. De kommer på något svepskäl som de uppger inför läraren som till exempel att de är sjuka eller har ont någonstans. Eller så har de helt enkelt ”glömt gympakläderna hemma”.

Dock så verkar eleverna vara medvetna om att det är de själva som får ta de konsekvenser som det för med sig att inte delta. Som Erik i nian uttrycker det närhan berättar att han säger att han är sjuk om det är en sträng lärare men att han annars pratar med dem och säger som det är. Han säger sig veta att de ändå inte bryr sig utan att det är hans eget problem om han får dåliga betyg.

Vi talade också om situationen i omklädningsrummet och om de tyckte att det kunde vara obehagligt att byta om inför klasskamraterna. Erik i nian;

”Om jag ska vara med så kommer jag till skolan i mjukisbyxor och duschar inte. Ingen duschar här på skolan! Duscharna är äckliga, jag duschar hemma istället”.

Även Olle i nian sa att han bytte om hemma:

”Jag brukar sätta på mig mjukisarna hemma, jag byter ju inte om liksom! Ingen duschar, det är inte fräscht! Skönare hemma!”

Magnus i sjuan påtalade också att det var äckliga duschar men också att det är stress som gör att han hoppar över duschandet. Tiden är för knapp till nästa lektion menade han och kommer man försent till den lektionen så blir den läraren sur för det!

”På schemat står det att man ska byta om på sin rast!”

Ida i åttan talade också om att det var stressigt, i hennes fall därför att det kom en klass efter.

”Man tvättar av sig på toan bara”.

Anna i nian ger uttryck för att hon tycker att det är jobbigt med själva omklädningssituationen.

”Jag tycker det är jobbigt och försöker stå i något hörn. Jag tycker inte om att visa mig utan kläder eftersom jag inte tycker om min kropp”.

Ebba i nian talade mycket om sina menstruationer som hon upplever som mycket jobbiga och de ger henne stark värk vilket gör att hon ibland är hemma från skolan. Hon brukar oftast inte byta om utan deltar fast med jeans. Men om hon har mensvärk är hon inte med. Hon sa att hon hade mens väldigt ofta, oftare än andra.

Johan i åttan byter om ibland men duschar aldrig eftersom ingen annan gör det.

Kalle i nian berättade att han inte tycker att det är själva omklädningen är jobbig utan att det mer är duschningen som är jobbig och att han inte tycker om att duscha tillsammans med andra.

Här kan man se en viss skillnad mellan flickor och pojkar. Däremot så finns likheten mellan dem att ingen upplever omklädningssituationen som hanterbar, dock av olika skäl. Alla pojkarna utom en och de flesta av flickorna menar att det är alldeles för stressigt kring omklädningen och duschen. De säger saker som att de får använda sin rast för att byta om, att tiden mellan idrottslektionerna och nästa lektion är för knapp för att de ska hinna och om de kommer försent till nästa lektion så blir läraren som har den lektionen sur. Så hellre än att råka ut för detta struntar de i att duscha.

Många tyckte också att duscharna känns äckliga och ohygieniska vilket även det visar på att de inte verkar tycka att duschsituationen känns hanterbar.

En av flickorna och en av pojkarna säger att de inte känner sig bekväma med att visa sig nakna inför klasskompisarna. Detta visar att de inte tycker att omklädningssituationen är hanterbar vilket gör att de känner obehag och på grund av detta undviker dessa situationer så gott de kan till exempel genom att göra som flickan beskriver och byta om i ett hörn för att försöka dölja sig själv och sin kropp.

Ebba i nian upplevde sina menstruationer som mycket jobbiga. På grund av dessa vill hon inte byta om utan hon deltar i sina jeans istället. Av detta kan man se att hon inte verkar tycka att hon kan hantera situationen med omklädning på ett tillfredställande sätt. Hon säger att hon inte är med då hon har mensvärk och är hon med vid mens, vilket sällan sker, har hon jeans på sig istället för att byta om. Till viss del löser hon ju den för henne problemfyllda situationen

huruvida hon ska delta på idrottslektionen på detta vis, även om idrottläraren säkert inte ser det som att hon är fullt engagerad då hon inte byter om utan har sina vanliga skolkläder på sig. Men omklädningssituationen verkar inte hanterbar för henne.

Samtliga elever uppgav att de för det mesta förstår vad de ska göra på idrottslektionerna. Det vanligaste sättet att lösa det om de inte förstod var att fråga en kompis eller att se hur de andra gjorde. Ida i åttan berättade:

”Funkar rätt så bra, annars frågar jag en kompis. Man hör inte när läraren berättar för att det är andra som pratar och det är rörigt!”

Ebba i nian tyckte att det var lätt att förstå allt utom orientering.

”Inte svårt! Förutom orienteringen. Spelregler och sånt förstår man alltid. Jag dansar på fritiden ju och har spelat basket i åtta år men slutade”.

Som vi kan utläsa av elevernas svar har alla en känsla av begriplighet under idrottslektionerna. Även om de inte förstod när läraren förklarade tyckte de att de lätt kunde förstå vad de skulle göra genom att antingen fråga en kompis eller genom att titta på hur de andra gör. Ebba i nian tyckte att hon förstod allt utom orientering och där tycktes hon ha gett upp tanken och viljan att försöka förstå vilket visar att hon i detta moment kände avsaknad av både begriplighet, meningsfullhet och hanterbarhet.

De flesta av eleverna sa att de hellre frågar en kompis eller tittar på hur de andra gör istället för att fråga läraren. Magnus i sjuan berättade hur han gör.

”Kollar på de andra och hur de gör eller frågar kompisar eftersom det är så många som står vid läraren”.

”Ja, jag frågar och får hjälp! Men kartor är komplicerade!” Tyckte Ebba i nian. Men de flesta tyckte att de i stort sett alltid förstod vad de skulle göra.

Här kan vi utläsa att eleverna känner begriplighet utifrån vad de förväntas göra under idrottslektionerna.

7.Sammanfattande diskussion

Syftet med mitt examensarbete på grundnivå är att ta reda på vad det finns för orsaker till att elever sällan eller aldrig deltar i idrottsundervisningen och hur de tänker kring sitt icke-deltagande. Jag har velat höra elevernas egna tankar kring detta för att förhoppningsvis också kunna förstå om det finns något som idrottsläraren kan tänka på vid upplägget och planerandet av sina lektioner men också vid bemötandet av den här gruppen elever.

Man kan av elevernas svar i intervjun se att de tycks uppskatta om det finns någon form av valmöjlighet under lektionerna. Läraren kanske skulle kunna ha två olika alternativ inom samma ämnesområde vid vissa lektioner. Till exempel om det ska vara bollsporter under en period så kanske läraren kan ha volleyboll och basket. Detta tror jag efter att ha lyssnat på elevernas svar skulle kunna få fler att delta.

Håkan Larsson (2004) menar vidare att forskningsresultat inte alls på något vis tyder på att flickor och pojkar skulle ha skilda uppfattningar om vad de tycker om att göra under idrottslektionerna. Detta visar också mina intervjuer där det både var flickor och pojkar som inte tyckte om fotboll till exempel orientering var en annan aktivitet som båda grupperna tyckte mindre bra om. Jag kunde dock inte se något mönster i vad de tycker om att göra vilket kanske hänger samman med urvalet av elever som jag hade, det vill säga elever som undviker idrottslektionerna.

Eleverna som jag intervjuade kommer från en kommunal skola belägen i ett område som representeras av invånare från både högre och lägre socialgrupper. Ulf Blomdahl konstaterar i sin undersökning *folkrörelserna och folket* (1990) att fler barn från de högre socialgrupperna än de högre är medlemmar i någon idrottsförening. Detta stämmer också in med mina intervjuer där endast någon enstaka var eller hade varit medlemmar i en idrottsförening. Mina intervjuer visar också att deras familjer i mycket liten utsträckning engagerade sig i någon fysisk aktivitet på fritiden. I mina intervjuer har jag inte frågat eleverna vad deras föräldrar arbetar med såvida det inte har fallit sig naturligt för intervjun.

Att eleverna inte har någon idrottsförening som de är aktiva inom tror jag att idrottsläraren kan påverka till viss del genom att till exempel bjuda in representanter för olika slags idrotter till skolan så att eleverna får prova på och kanske själva blir nyfikna på hur det skulle vara att vara medlem i en idrottsförening. Om deras familjer inte har intresset av en fysisk livsstil behöver de få det någon annanstans för att på sikt få goda förutsättningar för en god hälsa

under resten av sina liv. Om man kan få eleverna att känna att idrott och hälsa är något för dem tror jag att sannolikheten att de ska delta i undervningen i ämnet idrott och hälsa är större än om de inte känner detta. Om elevernas självförtroende inför idrottsämnet stärks tror jag att de vågar prova mer och att de känner större meningsfullhet och hanterbarhet för idrottsämnet. Detta är också något som Lars Magnus Engström (1999) anser är rimligt att anta då de som tidigt får en positiv upplevelse av idrott också fortsätter att vara aktiva och idrotta även i vuxen ålder.

Omklädningsituationen verkar vara ett stort problem som jag inte tror att lärarna är riktigt medvetna om. Håkan Larsson (2004) menar också att omklädningsrummet kan betecknas som en kritisk plats där läraren ofta inte finns tillgänglig som ”moralisk väktare”. Av mina intervjuer kan jag se att det verkar mycket sällsynt att någon duschar överhuvudtaget. De tvättar på sin höjd av sig lite inne på toaletten. Anledningen till detta uppges oftast vara att duscharna är äckliga eller att schemat gör att de inte hinner. Ett par elever uppger att de tycker att det är jobbigt att visa sig nakna. Detta med att duscharna upplevs som äckliga skulle idrottslärarna kunna ta upp till diskussion med klasserna. Om det är så att duscharna är äckliga går det säkert att åtgärda detta och kanske att man kan sätta in duschdraperier så att eleverna slipper känna sig så blottade.

Något som slog mig under intervjuerna var att de flesta kände sig trygga med sina klasskamrater och att de inte var rädda att prestera dåligt på något vis. Det verkar som att det fanns en trygghet hos dessa elever i att det är ok att ”misslyckas”. Det var också endast en av eleverna som upp gav att hon var rädd för att skada sig om man bortser från pojken som redan var skadad av sin egen fotbollsträning och inte ville göra det värre. Detta stämmer överens med Annika Strandells (2002) undersökning som visar att 90 % av eleverna känner sig trygga på idrottslektionerna.

Jag har inte haft ett så brett underlag med endast 8 intervjuer. Av dessa 8 elever var det ändå 2 stycken som sa sig inte riktigt känna tillhörighet i gruppen.

Karin Rydberg (2007) menar att utvecklingen av ett socialt samspel många gånger förväntas ske av sig självt men att det inte fungerar så. Det krävs ett stort engagemang av ledaren för att lyckas med detta att eleverna känner sig accepterade och omtyckta av de andra, att de känner grupptillhörighet samt att de får sitt behov av ömsesidighet och samhörighet i gruppen tillgodosett.

De två elever som inte kände detta var rädda för att förstöra för laget och att känna sig dåliga. De upplevde det som jobbigt när de andra ibland kunde skratta då de gjorde fel på något vis. Övriga som inte upplevde något av detta förklarade att de känner varandra så väl i klassen att det inte är någon som bryr sig om någon annan gör fel.

Det kanske kan vara så att dessa elever som känner sig trygga i det stora hela har ett starkare KASAM än de som inte känner så. Om de har ett KASAM som är starkt i grunden kan de lättare hantera om någon skulle skratta åt dem och inte låta detta påverka dem negativt. Även om detta inte avspeglas på deras engagemang i idrottslektionerna så kan jag tänka mig att dessa elever skulle ha lättare att finna mening och hanterbarhet inför idrottslektionerna om de skulle hitta någon motivation, inre eller yttre till att engagera sig mer i idrottslektionerna än de som är rädda för att göra bort sig inför klasskompisarna.

Orsaker till varför eleverna inte deltar på idrottslektionerna enligt mina intervjuer var att det var tråkigt eller att eleverna hade någon form av skada eller sjukdom som hindrade dem att vara med. Men det kom också fram att det med skador och sjukdom var något som de många gånger uppgav som skäl till läraren för att slippa vara med och detta verkade vara ett skäl som inte ifrågasattes av någon. Ett annat vanligt sätt att slippa vara med var att helt enkelt glömma kläderna hemma. Dessa anledningar stämmer överens med Larsson studie (2002-2003) som visade att vanliga orsaker att inte delta var medicinska skäl, att det var tråkigt, att de hade glömt kläder och att de kände obehag inför omklädningen. I mina intervjuer kändes det inte som att fokus hos någon av eleverna låg på att de känner obehag inför omklädningssituationerna även om två av dem uppgav att de fann det jobbigt att visa sig nakna. Kanske att det inte kändes så jobbigt var för att det inte var någon som duschade så de slapp just den biten och det var helt ok och allmänt accepterat bland klasskamraterna eftersom ingen annan heller duschar.

Rädsla för att misslyckas och känna sig dålig var också ett skäl till att inte delta.

Det visade sig också att rädslor för att skada sig, i mina intervjuer var det bollrädsla som togs upp, gjorde att den bollrädda eleven höll sig undan när det var bollspel. Även om hon rent fysiskt var på plats och ombytt så deltog hon inte aktivt av rädsla för att bollen skulle skada henne.

7.1 Metoddiskussion

Jag valde intervju som metod då det gör att man kan ställa följdfrågor om något är oklart till skillnad från om man använder sig av enkäter.

Jag tycker att de begrepp som Aaron Antonowski har utarbetat har varit lämpliga att använda mig av då jag har analyserat mina intervjuer. Detta

”eftersom elever som har en hög känsla av sammanhang upplever skolan och lärandet som meningsfullt och tror sig kunna påverka livet i skolan och sina egna liv” (www.fms.se).

Med hjälp av KASAM kan man tolka olika beteenden och känslor inför olika situationer.

Jag tror att jag i det första skedet då jag tog kontakt med idrottslärarna var otydlig med vad syftet med min studie var. De kan ha missuppfattat mig och trott att jag ville undersöka vad de hade för brister i sin undervisning.

Jag funderar på detta eftersom de i detta första skede till största delen gav mig namn på elever som har någon diagnos eller annan bakomliggande problematik i bagaget.

När jag tog en andra kontakt med idrottslärarna och förklarade syftet tydligare fick jag nya namn på elever som lämpade sig bättre för min studie.

Vid tidpunkten för intervjuerna var det 2 elever som inte dök upp vid den tid vi hade enats om eftersom de glömde bort detta. Jag hade kunnat påminna den läraren de hade då om intervjun så att denne hade kunnat påminna dem om detta. Det var också vad jag gjorde med övriga eftersom de som inte dök upp var bland de första som jag intervjuade.

När de inte dök upp tog jag kontakt med deras mentorer som påminde dem nästa gång. Den ena eleven råkade jag dessutom springa på ute på gården och henne påminde jag då även personligen.

Däremot så kom de på avtalad tid nästa gång.

Under mina intervjuer lade jag märke till att vissa av de intervjuade talade väldigt öppenhjärtligt med en gång medan andra var lite svårare att få att berätta hur de tänkte och kände. Detta kan ha ett samband med de intervjuades olika personligheter men kanske också med hur väl jag lyckades få dem att känna sig trygga under intervjun.

7.2 Förslag på vidare arbete och forskning

Elever som inte deltar i idrottsundervisningen, oavsett om det är genom skolk eller genom att uppge olika skäl för att slippa delta får ta konsekvenser som sämre betyg.

Själv skulle jag kunna tänka mig att gå vidare genom att vid terminsstarten informera eleverna om att om de är frånvarande eller inte deltar aktivt utan sitter bredvid under ett visst antal lektioner så kommer läraren att ha ett samtal med dem om detta. Under det samtalet är det viktigt att inte skuldbelägga eleven utan att istället visa intresse för vad det finns för orsaker till att eleven inte deltar och om eleven kanske själv har några förslag på hur det skulle kunna bli lättare för denne att delta. Även om allt inte är genomförbart så tror jag på kommunikation och att inte bara stoppa huvudet i sanden.

Att åtgärda enkla saker som att sätta in duschdraperier i duscharna skulle nog också underlätta för många elever som drar sig för att duscha.

Man skulle kunna låta eleverna arbeta i mindre grupper som är konstanta under en längre period för att de ska hinna känna sig trygga och därmed våga prova och kanske misslyckas.

Det skulle vara bra om man kunde kontakta de elever som man har haft dessa samtal med några år senare för att kunna dokumentera den syn de då har på att inte delta i idrottsundervisningen. Kanske kommer det fram ytterligare aspekter när de har lite distans till situationen som kan vara värdefullt att känna till. Tycker de att det hjälpte dem att ha dessa samtal med läraren och har de med sin erfarenhet av att undvika att delta i idrottsundervisningen några förslag på hur läraren skulle kunna tänka kring sitt arbete för att få fler elever att delta i undervisningen.

Käll och litteraturförteckning

Antonovsky Aron (1987), *Hälsans Mysterium*. Stockholm. Natur och Kultur

Blomdahl Ulf (1990), *Folkrörelserna och folket*. Stockholm. Libris.

Dalen Monika (2008). *Intervju som metod*. Dalby. Gleerups

Engström Lars Magnus (1999). *Idrott som social markör*. Stockholm. HLS Förlag

Eklom Örjan, Engström Lars-Magnus, Hinic Hansi, Johnson Urban, Ohlson Liselotte, Redelius Karin & Rydberg Lars (2007). *Idrottsledare för barn och ungdom*. Stockholm. SISU
IDROTTSBÖCKER

Kylén Jan-Axel (2004). *Att få svar*. Stockholm. Bonniers

Larsson Lena (2002-2003). *Idrott och hälsa är ingenting för mig*. Stockholm.
Idrottshögskolan.

Larsson H & Meckbach J (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm. Liber

Larsson H & Redelius K (2004). *Mellan nytta och nöje Bilder av ämnet idrott och hälsa*.
Stockholm: Idrottshögskolan.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, skolverkets föreskrifter

Steinar Kvale, Svend Brinkmann (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund.
Studentlitteratur AB

Strandell Annika (2002). *Sätt Sverige i rörelse 2000: Delrapport om förskolan/skolan*.
Folkhälsoinstitutet .

<http://www.datainspektionen.se/Documents/faktabroschyr-samtycke.pdf>

<https://www.fms.se/skolkraft/kasam-kansla-av-sammanhang>

Kasam (uppslagsdatum 2012-12-27) <http://www.salutogenes.com/Filer/dokument/Ur-sinne.pdf> (www.salutogenes.se)

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/idrottgr/kvalgr-idr-slutrapport.pdf>

Elektronisk tidskriftartikel

Varför idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdomar – Fakta och argument
(riksidrottsförbundet utgåva 7, 2009) Uppslagsdatum 2012-12-17

http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_2618/ImageVaultHandler.aspx

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar: Studiens syfte är att ta reda på vad det är för orsaker som ligger bakom att vissa elever undviker att delta på idrottslektionerna. Detta för att öka förståelsen och kunskapen om detta hos idrottslärarna så att de lättare ska kunna bemöta dessa elever och skapa förutsättningar för att de ska kunna klara målen i idrott och hälsa när de går ut grundskolan.

Frågeställningarna är:

- Varför deltar eleverna inte på idrottsundervisningen?
- Vilka strategier använder de sig av för att slippa delta?

Vilka sökord har du använt?

Bollspel, KASAM, Elever som inte deltar på idrottslektionerna, skolk

Var har du sökt?

Wikipedia, google, Riksidrottsförbundet, skolinspektionen, gih bibliotek

Sökningar som gav relevant resultat

Skolinspektionen: Bollspel

Wikipedia: KASAM

Google: KASAM

GIH bibliotek: Skolk

Kommentarer

Det mesta av det material som jag har använt mig av är från litteratur jag redan har haft hemma. Jag tycker att det har varit relativt lätt att hitta det material som jag har behövt, mestadels använder jag mig av wikipedia eller google, men GIH har också varit bra.

Bilaga 2

Intervjumall

1. Tycker du att det är roligt med idrottslektionerna? (Sluten)
2. Tycker du att det är lätt eller svårt att förstå vad ni ska göra på idrottslektionerna? (Sluten)
3. Om du inte förstår vad eller hur du ska göra, frågar du då läraren om detta eller gör du på något annat sätt? (Öppen)
4. Tycker du att du kan påverka innehållet på lektionerna och på vilket sätt i så fall?(Öppen)
5. Om du tycker att någon övning verkar svår, brukar du då försöka ändå eller låter du bli helt? (Sluten)
6. Tycker du att det kan kännas jobbigt att prestera inför klasskamraterna? (Öppen)
7. Tycker du att det kan vara jobbigt att byta om inför klasskamraterna? Vad är det i så fall som känns jobbigt? (Öppen)
8. Tycker du att det ni gör på idrottslektionerna är viktigt? Varför tycker du så? (Öppen)
9. Om det inte går som du vill på lektionerna t.ex. att du tycker att du har presterat dåligt eller att laget som du är med i förlorar, vad gör du då och hur känns det? (Öppen)
10. Hur gör du om du på förhand vet att ni kommer att göra något på idrottslektionen som du inte tycker om? (Öppen)
11. Kan det hända att du är rädd att skada dig på lektionerna? Kan du ge något exempel och hur gör du då? (Öppen)
12. Hur är det i din familj? Tycker resten av din familj om att motionera? (Öppen)
13. Vad är det viktigaste skälet till att du inte deltar? (Öppen)